

Landschappelijke inpassing
Kamperweg 14 Vragender

Colofon

Landschappelijke inpassing Kamperweg 14 Vragender

Uitgevoerd door:
Natuurbank Overijssel

Opdrachtgever en contactpersoon: dhr. H. Tiggeloven

Projectnummer en versie: 388, versie 1.0		Status: definitief
Projectleider: Ing. P. Leemreise	Veldmedewerker(s): Ing. P. Leemreise	Rapportdatum: 24 februari 2014
Ligging projectgebied: Kamperweg 14 in Vragender	Amersfoortcoördinaten: nvt	

Correspondentieadres:
Postbus 206
7480 AE Haaksbergen
info@natuurbankoverijssel.nl

[@natuurbankOverijssel](https://twitter.com/natuurbankOverijssel)

1. Inleiding

Er zijn concrete plannen om een bestaande oude boerderij op het adres Kamperweg 14 in Vragender te splitsen in twee woningen. Tevens worden enkele nieuwe bijgebouwen opgericht. Een passende landschappelijke inpassing is voorwaarde voor de gemeente Oost-Gelre om medewerking te verlenen aan deze plannen. Natuurbank Overijssel heeft opdracht gekregen van de eigenaar om een erfontwerp en landschappelijke inpassing op te stellen. Omdat het om een woningsplitsing gaat, beperkt de landschappelijke inpassing zich tot de aanleg van erfbeplanting. Er worden in dit rapport geen nadere voorstellen gedaan voor de aanleg en ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden buiten het erf. Dit wordt beschouwd als verevening, welke hier niet aan de orde is.

Het erfbeplantingsplan is opgesteld op basis van een analyse waarbij gekeken is naar bodem, water, het historische landschapsbeeld, kenmerkende landschapswaarden rondom het plangebied en de wensen van de nieuwe bewoners. Voorliggend rapport beschrijft de analyse, uitgangspunten waarop het ontwerp is gebaseerd en het wenselijke eindbeeld. Tenslotte wordt een advies gegeven welke inrichtingsmaatregelen genomen moeten worden en hoe de nieuwe elementen beheerd moeten worden om tot het wenselijke eindbeeld te komen.

Omdat het om de ontwikkeling van erfbeplanting gaat, is niet gekeken naar beleid ten aanzien van landschapsontwikkeling of iets dergelijks. Zo biedt het Landschapsontwikkelingsplan (LOP) geen concrete aanknopingspunten, anders dan algemene uitgangspunten zoals het gebruik van inheems plantmateriaal e.d.

Voorgenomen activiteit

De voorgenomen activiteit bestaat uit het splitsen van de huidige boerderij in twee woningen. Beide woningen krijgen een eigen erfontsluiting naar de Kamperweg. Bij de woning aan de voorzijde worden twee nieuwe bijgebouwen geplaatst en de woning wordt aan de zuidzijde uitgebreid.

2. Het onderzoeksgebied

2.1 Situering

Het onderzoeksgebied is gesitueerd aan de Kamperweg 14 in Vragender. Het ligt in het buitengebied van Vragender in het 'Vragenderveld'. Het plangebied grenst aan alle zijden aan agrarische cultuurgrond. Op onderstaande afbeelding wordt de globale ligging van het onderzoeksgebied met de gele cirkel weergegeven.

Globale situering van het onderzoeksgebied. Deze wordt met de gele cirkel aangeduid.

2.2 Beschrijving van het plangebied

Het onderzoeksgebied bestaat uit een oude boerderij met een forse kapschuur aan ze zuidwestzijde en een klein bijgebouwtje ernaast. Recent is de beplanting rondom de boerderij verwijderd op één hoogstam fruitboom na. De oude boerderij stamt vermoedelijk uit het begin van de 20e eeuw. De boerderij behoort daarmee tot de oude ontginningsboerderijen in het gebied. De boerderij is met de voorkant naar het oosten gekeerd.

Detailopname van het onderzoeksgebied; deze wordt met de gele lijn aangeduid.

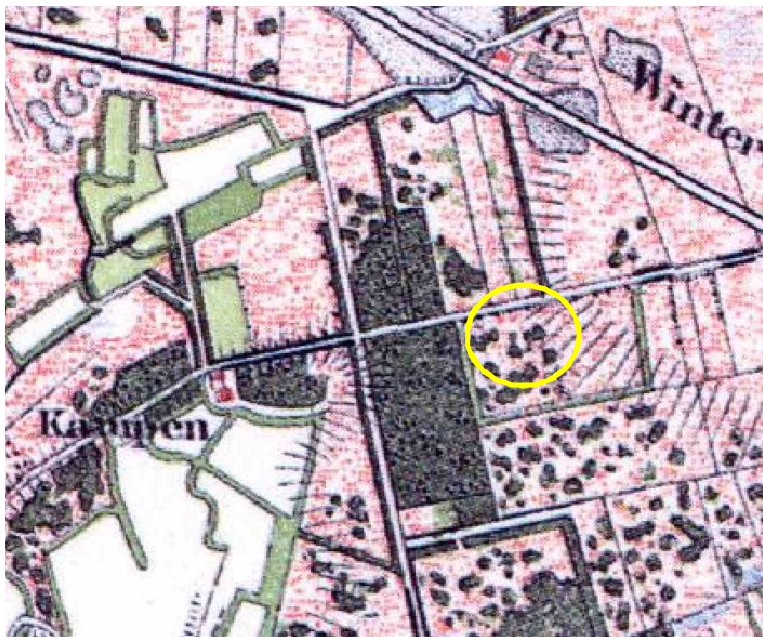
Weergave van het huidige erf

3 Analyse

3.1 Landschap

Het plangebied ligt in het jonge heideontginningslandschap van het Vragenderveld. Dit landschap wordt gekenmerkt door een rationele verkaveling uit het begin van de 20^e eeuw en wordt gekenmerkt door lange rechte wegen, grote rechthoekige agrarische percelen, verspreid liggende boerderijen waarbij de voorkant van de boerderijen aan de weg ligt. Het is een open landschap met enkele solitaire bosjes verspreid in het landschap. Langs de meeste ontginningswegen is laanbeplanting in de vorm van zomereiken aanwezig. Op de onderstaande uitsnede van de historische topografische kaart (anno 1880) zijn de woeste gronden van het 'vragenderveld' zichtbaar. De ligging van het plangebied wordt met de gele cirkel aangeduid.

Ten opzichte van het historische landschapsbeeld is duidelijk zichtbaar dat het landschap ter plaatse van het plangebied opener geworden is.

3.2 Landschapsecologische kwaliteiten

De landschapsecologische kwaliteiten van het omringende landschap zijn zeer beperkt. Het betreft een intensief beheer agrarisch cultuurlandschap met gras- en maïsland. Door de intensieve bewerking met bijbehorende mestgift is het een ongeschikte habitat voor bijzonder natuurwaarden. Slechts in sommige wegbermen en in sommige sloten zijn relictten zichtbaar van het oorspronkelijke voedselarme milieu, zoals dop- en struikheide en tormentil. Door atmosferische depositie van stikstof staan deze waarden ook sterk onder druk en vervuilen deze stukken of worden overwoekerd door planten met een optimum voor voedselrijke milieus. Van de na de ontginning florerende weidevogelgemeenschap is anno 2014 niet veel meer over (Natuurbank Overijssel, 2008). In het huidige agrarische cultuurlandschap redden deze soorten het niet. De erven, met veelal een verzameling aan hokken en schuren vormen soms een broedplaats voor de Steen- en Kerkuil. Beide soorten moeten het hebben van geschikte nestplaatsen in gebouwen.

3.3 Bodem en water

Het bodemtype in en rond het plangebied bestaat uit een veldpodzol (gHn30). Dit is het kenmerkende bodemtype voor de droge heideontginningslandschappen. De ontwatering is zeer diep. Het gebied is een infiltratiegebied (sterke infiltratie). Dat wil zeggen dat in het gebied geen kwelwater aan de oppervlakte komt. De gemiddels laagste grondwaterstand is 2,26 m1 onder maaiveld, de gemiddeld hoogste grondwaterstand is 1,70 m1 onder maaiveld.

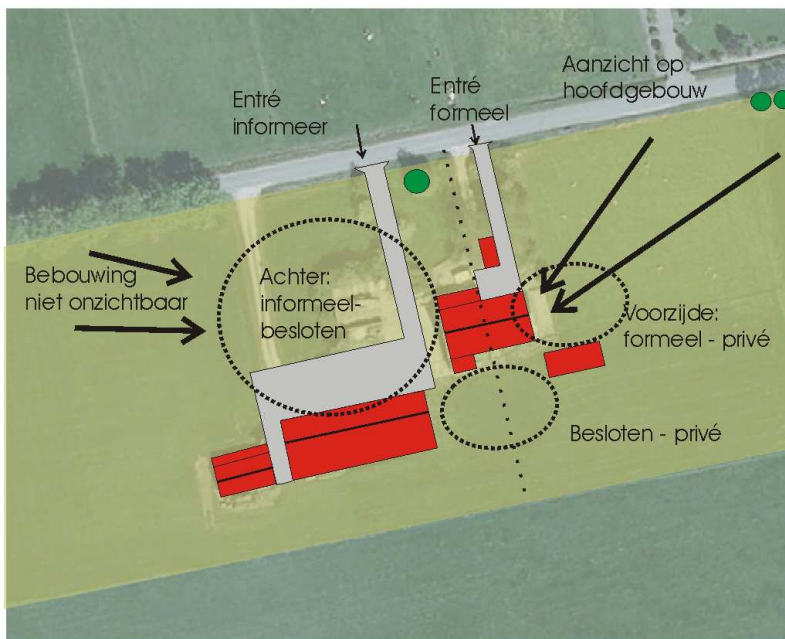

Bodemtype en infiltratie van het plangebied.

4. Ruimtelijke analyse

4.1 Algemeen

Wanneer we naar de huidige bebouwing kijken, dan valt op dat de boerderij open in het landschap staat. De oorspronkelijke erfbeplanting is verwijderd, op een enkele fruitboom na. Er zijn geen originele aspecten van de oorspronkelijke erfbeplanting meer over. De voorzijde van het hoofgebouw is zichtbaar vanaf de Kamperweg. De zijde aan de zuidzijde van de woning vormt de beste plek voor de aanleg van het privégedeelte omdat er vanaf de Kamperweg geen vrij zicht op deze plek is.

Analyse van het huidige erf met de voorgenomen splitsing.

Kenmerkende beplanting op erven in het ontginningslandschap met diepe ontwatering in een inzigingsgebied bestaat uit loofhout zoals berk, linden, zomereik, hoogstamboomgaard, hagen van beuk, veldesdoorn of liguster. Landschappelijke beplanting bestaat uit hakhout.

4.2 Uitgangspunten voor het ontwerp

m.b.t. aard en omvang:

- Het betreft een erfbeplanting; aanleg van nieuwe natuur of landschapselementen buiten het erf zijn niet meegenomen in het ontwerp.

m.b.t. bebouwing:

- Bebouwing mag zichtbaar zijn in het landschap. De voorzijde van de boerderij dient zichtbaar (beleefbaar) te zijn vanaf de Kamperweg;
- De achterzijde met de grotere bijgebouwen mag meer aan het zicht onttrokken worden;
- Nieuwe gebouwen worden geïntegreerd in het ontwerp.

m.b.t. positionering en type beplanting

- Het ontwerp is afgestemd op een traditionele erfbeplanting behorende bij een boerenerf van het begin van de 20^e eeuw met onderscheid tussen 'voor' (sier) en 'achter' (functioneel).

m.b.t. beplanting:

- Er wordt uitsluitend gebruik gemaakt van inheems plantmateriaal;
- Type beplanting wordt afgestemd op de abiotische omstandigheden zoals bodem en water;
- Er wordt aangesloten bij beplantingstypen die kenmerkend zijn voor de omgeving van het plangebied.

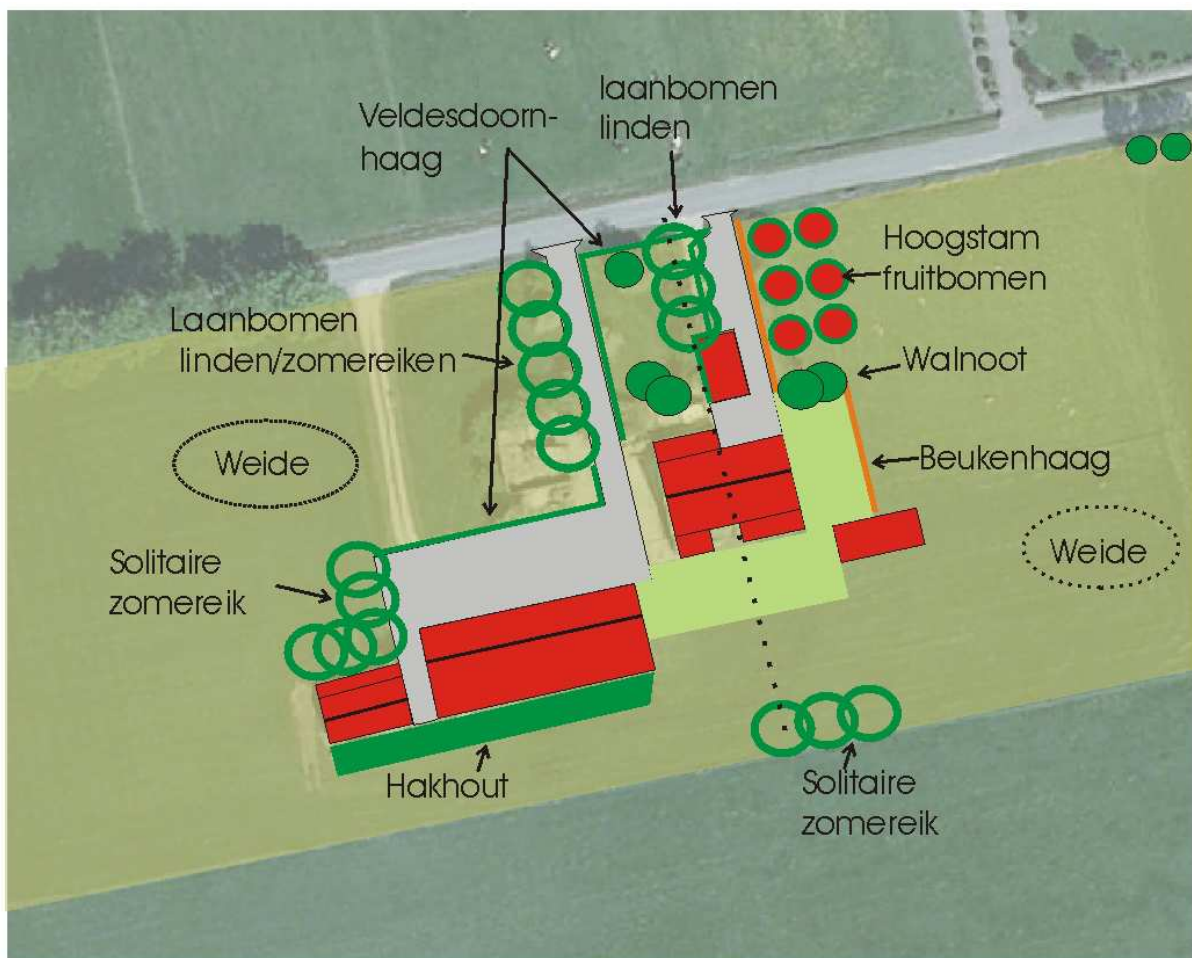
5. Het ontwerp

5.1 Algemeen

In het ontwerp is er voor gekozen om het zicht op de voorzijde van de boerderij vanaf de Kamperweg mogelijk te houden. Dit zicht is niet helemaal 'vrij' vanwege de boomgaard te noorden ervan. De voorzijde wordt begrensd door een scheerhaag van beuk.

De bebouwing aan de achterzijde wordt gedeeltelijk aan het zicht onttrokken door een hakhoutsingel aan de zuidzijde van de bijgebouwen. Het zicht vanaf de Kamperweg wordt niet geheel weggenomen, maar het directe zicht wordt verminderd door de aanplant van solitaire bomen (zomereiken en linden). Het 'achtererf' wordt begrensd door een scheerhaag van veldesdoorn. De entree van beide erven wordt geaccentueerd door de aanplant van laanbeplanting in de vorm van solitaire linden.

Aan de oost- en zuidzijde van de woningen wordt een siertuin aangelegd met o.a. een gazon. Deze gaat over in grasland met een agrarisch gebruik.

Concreet bestaat de toe te voegen beplanting uit de volgende onderdelen;

- Aanleg hoogstamboomgaard (6 appel);
- Aanleg scheerhaag beuk
- Aanleg scheerhaag veldesdoorn
- Aanleg solitaire walnoot (2)
- Aanleg solitaire zomereiken in weide (3)
- Aanleg solitaire zomereiken op erf (5)
- Aanleg solitaire linden als laanbeplanting (8)

6. Inrichting

Hakhoutsingel

Het erfbosje is vijf meter breed en wordt gevormd door drie rijen beplanting. Het bestaat uit gemengd bosplantsoen (maat: 80-120) in een plantverband van 1,5 x 1,5 m¹. De beplanting bestaat uit Lijsterbes, Gelderse roos, veldesdoorn, liguster, wilde krent, zomereik, berk, boswilg, els, vuilboom (allen 10%). Het plantsoen wordt in een voldoende groot plantgat geplant.

Algemene plantinstructie voor bosplantsoen (singel en erfbosje)

1. Het aanplanten van een houtwal of singel kan plaats vinden tussen half november en half maart, mits het niet vriest. Gebruik inheems plantmateriaal, wat passend is in de streek.
2. Voor de aanplant wordt vaak gekozen voor 3-jarig bosplantsoen met de maat 80-100 cm hoogte.
3. De te beplanten oppervlakte dient te worden bewerkt, dit kan door frezen en/of planten in bewerkte grond.
4. Plant de soorten aan in groepen van minstens 5-7 stuks per soort. Op die manier voorkomt u dat langzaam groeiende soorten worden overgroeid door snel groeiende soorten.
5. Let op dat u niet te diep plant. De diepte is afhankelijk van de omvang van het wortelstelsel. Steek een gat (houd de grond op de schop), plaats het plantsoen zo dat alleen de wortels in het gat zitten. Gooi de grond weer in het gat, terwijl u het plantsoen vasthoudt. De grond iets aanduwen.
6. Indien u niet direct alle bomen en/of struiken kunt aanplanten, dan kunt u ervoor kiezen de bomen en/of struiken tijdelijk op te kuilen. Kies hiervoor een vochtige schaduwrijke plaats uit. Het opkuilen kan door een gat in de grond te graven en daar de bomen met de wortels in te zetten. Bedek de wortels met de vrijgekomen grond.

Specifieke plantinstructie

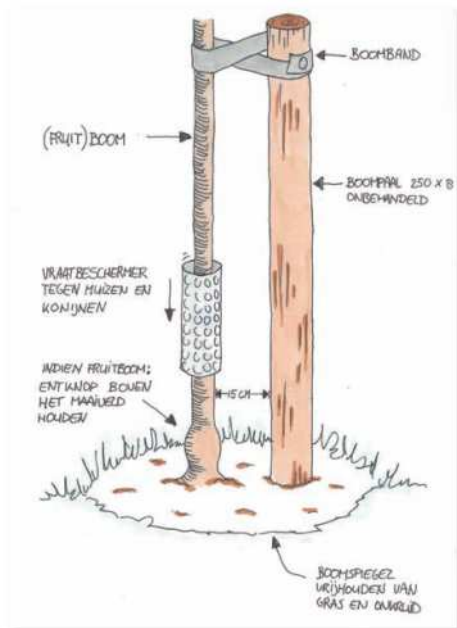
1. Plant de houtsingel of houtwal in rijen aan met een plantafstand van bij voorkeur 1,50 bij 1,50 meter.
2. Boomvormers dient u in het midden van de singel aan te planten, struiken aan de randen.

Beukenhaag

De beukenhaag wordt aangelegd in een plantverband van 4 stuks/m¹ haag. Er wordt bij de aanleg gebruik gemaakt van plantsoen in de maat 60-80 of 80/100.

Hoogstam boomgaard

Voor de aanleg van de hoogstam appelbomen wordt gebruik gemaakt van bomen met een maat van 10-12 cm (stamomtrek op 1,5 m¹ hoogte). De hoogstamappelbomen worden in een ruim plantgat gepoot en ondersteund door twee boompalen met boomband. Er wordt bij voorkeur gebruik gemaakt van oude rassen. Deze zijn van nature robuuster en minder kwetsbaar voor ziektes en plagen.

Verder:

- Hoogstambomen kunnen meer dan 10 meter hoog en breed worden. Het is daarom belangrijk bij aanplant de fruitbomen op ruime afstand van elkaar te planten.
- Plant daarom appelbomen minstens 10 meter uit elkaar, peren en kersen 8 meter en pruimen 6 meter uit elkaar.
- Voor het planten is een ruim plantgat noodzakelijk waarin de wortels zich wijd kunnen uitspreiden. Het plantgat moet daarom een afmeting hebben van 70x70x70 cm groot. Spit na het graven de bodem van het plantgat los.
- Plaats daarna een boompal van onbehandeld hout naast de boom (maat 250 cm bij 8 cm), op ongeveer 15 cm van de boom, aan de kant van de heersende windrichting (dit is meestal het zuidwesten), waar u de jonge boom met een brede band aan bevestigd.
- U kunt nu het plantgat weer dichtgooien. Pas bij arme grond bodemverbetering toe door bijvoorbeeld potgrond te mengen met de grond uit het plantgat.

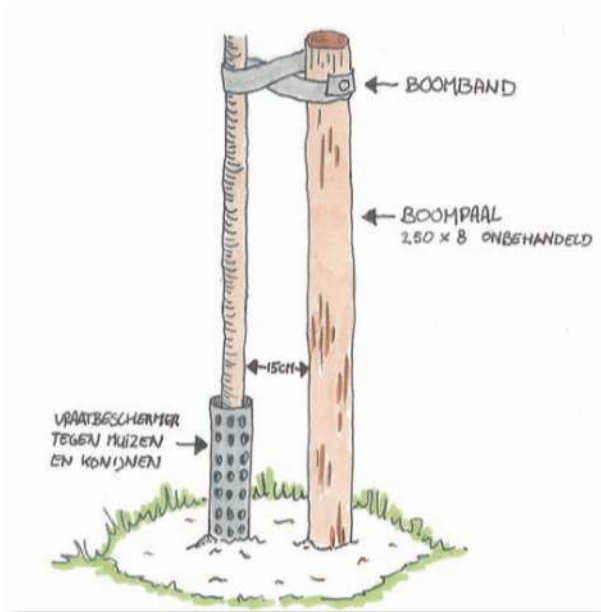
Solitaire zomereik/linden en walnoot

Er wordt een solitaire zomereik geplant. Deze heeft een minimale stamomtrek van 10-12cm op 1,5 m1 hoogte boven de wortelvoet. De boom wordt geplant in ruim plantgat en ondersteund door twee boompalen en boomband. Er wordt een als laanbomen gekweekte boom gebruikt.

Het aanplanten van een boom kan plaats vinden tussen half november en half maart, mits het niet vriest. Voor de aanplant wordt vaak gekozen voor een laanboom met een minimale omtrek van 10-12 cm. U kunt ook kiezen voor een grotere maat, bijvoorbeeld 14-16 cm met kluit. Indien u niet direct alle bomen kunt aanplanten, dan kunt u ervoor kiezen de bomen tijdelijk op te kuilen. Kies hiervoor een vochtige schaduwrijke plaats uit. Het opkuilen kan door een gat in de grond te graven en daar de bomen met de wortels in te zetten. Bedek de wortels met de vrijgekomen grond.

Specifieke plantinstructie

1. Voor het aanplanten is een ruim plantgat noodzakelijk waarin de wortels zich wijd kunnen uitspreiden. Het plantgat dient daarom ongeveer een afmeting te hebben van 70x70x70 cm groot. Spit na het graven de bodem van het plantgat los.
2. Plaats daarna een boompaal van onbehandeld hout naast de boom (maat 250 cm lengte bij 8 cm doorsnede), op ongeveer 15 cm van de boom, aan de kant van de heersende windrichting (dit is meestal het zuidwesten). Bevestig de jonge boom met een brede band aan de boompaal.
3. U kunt nu het plantgat weer dichtgooien. Pas indien nodig bodemverbetering toe door bijvoorbeeld potgrond te mengen met de grond uit het plantgat.
4. Plaats bij een bomengroep de bomen ruim uit elkaar, de minimale plantafstand is 6 meter. Een volwassen boom kan al snel een kroon ontwikkelen van 10 meter breed.

Algemene opmerking

Initiatiefnemer dient er op toe te zien dat uitsluitend inheems plantmateriaal gebruikt wordt. De leverancier van het plantmateriaal kan hierop toezien.

7. beheer

Hakhout

De singel wordt beheerd als hakhoutsingel. Goed onderhouden houtwallen en houtsingels bestaan uit een boom-, kruid- en struiklaag. Na ongeveer 5-6 jaar zullen de takken in de houtsingel of wal elkaar gaan raken en dient er waar nodig gesnoeid en gedund worden. Na 10 jaar is de eerste keer onderhoud noodzakelijk. De meeste houtsingels en houtwallen worden als hakhout beheerd en tussen de 10-12 jaar afgezet. Afzetten betekent dat de bomen en struiken tot 10 à 20 cm boven de grond worden afgezaagd. De bomen en struiken groeien uit zichzelf weer uit. Bij voorkeur dient er kleinschalig gewerkt te worden waarbij niet alle singels tegelijk een onderhoudsbeurt krijgen. Om de variatie in leeftijd te waarborgen dient ieder jaar, afhankelijk van het onderhoudsinterval, een gedeelte van de singel te worden afgezet. Bij het afzetten is het in elk geval van belang dat er genoeg licht op de bodem valt om de stobben te laten uitlopen. Dat betekent vaak een vrij drastische dunning. Oude bomen blijven meestal staan, evenals bomen met holten die vaak het domein van vogels en vleermuizen zijn.

Solitaire zomereik/linde en walnoten

Geen beheer, mogelijk opkronen als schade aan landbouwvoertuigen ontstaat door lage takken.

Beuken scheerhaag

De beukenhaag is een scheer- of kniphaag. Deze haag dient jaarlijks 1 à 2 maal geknipt/geschoren te worden om de haag op de wenselijke hoogte en breedte te houden.

Boomgaard

Het snoeien van fruitbomen wordt al eeuwen toegepast. Het snoeien van de fruitboom in de jeugdfase wordt de vormsnoei genoemd. De vormsnoei zorgt voor een bepaald model. Wanneer dat model is bereikt volgt de onderhoudssnoei. Ook kunnen fruitbomen op verschillende manieren gesnoeid worden. Bijvoorbeeld met als doel productie of als doel het landschappelijk beeld. Landschapsbeheer Gelderland geeft basiscursussen voor het snoeien van hoogstamfruit.

Vormsnoei

De vormsnoei is vooral belangrijk bij de jonge bomen. Elke soort heeft zijn eigen specifieke vorm. Bij de appel wordt over het algemeen een bolvorm aangehouden zonder harttak. Peren vormen van nature meer een kroon met een harttak. Deze kroon krijgt meer een piramidale vorm. Nadat de fruitboom is aangeplant is het belangrijk direct de eerste vormsnoei toe te passen. Uit het gestel worden vaak niet meer dan 4 gesteltakken aangehouden, de overige takken kunnen worden weggesnoeid. Afhankelijk van de soort kunt u kiezen voor het behouden of weghalen van de harttak.

Onderhoudssnoei

Fruitbomen kunnen het beste jaarlijks gesnoeid worden. Het gaat daarbij om vervanging van minder vitaal, afgedragen vruchthout, het verwijderen van ziek hout en het verwijderen van verkeerd geplaatste nieuwe scheuten. In een regelmatig onderhouden, vitale hoogstamfruitboom zullen elk jaar nieuwe scheuten ontstaan. Een deel kan worden gehandhaafd en gebruikt als nieuwe vruchttakken. Een ander deel dient te worden verwijderd.